

De gezegende maagd Maria in Sion

Een klooster (van het Latijnse *claustrum*, afgesloten ruimte) is een gebouw of een samenstel van gebouwen dat dient tot huisvesting van een groep of gemeenschap van mannen of vrouwen, vaak monniken of monialen genoemd, die zich uit de wereld heeft teruggetrokken om een godsdienstig leven te leiden.

Er zijn in de middeleeuwen in Beverwijk twee kloosters geweest, beide in het kielzog van de Moderne Devotie.

De Moderne Devotie is een spirituele beweging binnen de middeleeuwse katholieke Kerk die opkwam in de 14e eeuw. De beweging ontstond doordat mensen niet tevreden waren met hun situatie door misstanden onder de geestelijkheid en in de kerkelijke leiding. De initiatiefnemers bestonden uit geestelijken en leken. Ze leefden in gemeenschap van tafel en goederen zonder een formele kloostergelofte af te leggen. De grondlegger van de Moderne Devotie is Geert Grote. Hij werd in 1340 in Deventer geboren als telg uit een rijke handelsfamilie. Grote vond geen voldoening in de handel en richtte zich op religieuze zaken. Hij stichtte in Deventer de eerste woongemeenschappen van de Zusters des Gemeenen Levens en iets later ook van de Broeders des Gemeenen Levens. Dit waren gemeenschappen van leken. De zusters en de broeders predikten een geestelijk reveil tegen de verloedering van het leven van de clerus en de verruwing van de volkse zeden. Hun voornaamste bezigheden waren de zorg voor de studerende jeugd en de verbetering van de leefomstandigheden van de bevolking.

Een van de belangrijkste punten van Geert Grote was dat ieder mens zelf verantwoordelijk was voor zijn of haar zielenheil. En dat men voor het contact met God geen geestelijke nodig had en dat een eigen gebedsleven voorop stond. De deelnemers in de broeder- en zustersgemeenschappen hoefden daarom ook geen kloostergelofte af te leggen, dat gaf al snel zekere spanning met de Kerk. De kerkelijke autoriteiten maakten zich zorgen over de ontwikkelingen binnen de Moderne Devotie. De bisschop van Utrecht kon veel van de in zijn ogen rigoureuze opvattingen niet waarderen en vaardigde voor de diakens van de gemeenschappen een preekverbod uit. Om verdere kerkelijke maatregelen te voorkomen, namen veel gemeenschappen de regel van de Derde Orde van Sint Franciscus aan. Deze voor leken bedoelde orderegule sloot goed aan bij de idealen van Geert Grote.

Sint Franciscus

Het in Beverwijk gevestigde Windesheimer mannenklooster Sion stamde uit 1427. Dit klooster stond aan wat nu de Munnikenweg heet. De volledige naam van het klooster is Beata Maria Virgo in Sion oftewel de gezegende maagd Maria in Sion.

Zion in Nederlandse bijbelvertalingen: Sion is een van de bergen van Jeruzalem. Vroeger lag hier het oude Jeruzalem van David en Salomo. Tegenwoordig is dit het joodse kwartier van de huidige Oude Stad. Op de berg Zion zou zich het graf van koning David bevinden, zou het Laatste Avondmaal hebben plaatsgevonden, en zou Maria zijn gestorven.

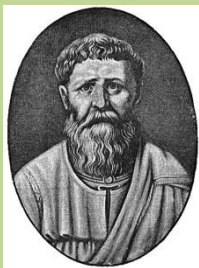
Dit mannenklooster dankt zijn ontstaan aan een schenking van Gherijt de Visscher en zijn moeder Gheertruyt Mathijsdochter. Dezen droegen op 20 okt. 1427 voor de schepenen van Beverwijk, aan enige regulieren uit het fraterhuis te Hulsbergen bij Hattem afkomstig, zes morgen land over "mit allen den husinghe, boemte, boemgaert en riet lant mit sine anwas", tot stichting van een regulierenklooster onder het kapittel van Windesheim. Het terrein was gelegen tussen de meeroever en het Noordeinde van de Breestraat, vanaf de Peperstraat tot aan de zuidgrens van het huidige sportterrein. Na de vereiste toestemming van Jacoba van Beieren op 1 april 1429 volgde de 20ste van deze maand de confirmatie van Zweder van Kuilenburg, bisschop van Utrecht. Nog hetzelfde jaar schonk de pastoor der parochie, Joannes van Eyck, hun de gewone privileges, waaronder het begrafenisrecht tegen betaling van de helft der offerpenningen. Onder degenen, die zich voor de inrichting van het klooster hebben verdienstelijk gemaakt, worden genoemd Jan Busch en Hendrik Mande, beiden uit Windesheim afkomstig, en heer Barthout van Assendelft. In het midden van de 15de eeuw heeft men het gebouwencomplex onder prior Bero van Amsterdam voltooid.

Het klooster bezat uitgestrekte landerijen en kon bijna in al de eigen behoeften voorzien. Het aantal kanunniken bedroeg in 1476 één en twintig, onder wie 18 priesters. Een der grootste verdiensten van de koorheren is geweest het kopiëren van boeken, waarvan nog slechts drie handschriften zijn bewaard gebleven.

Windesheim is de naam van een congregatie van de augustijner Koorheren oftewel de regulier Kanunniken waarvan het moederklooster stond in het gelijknamige dorp in Overijssel.

In 1386 schonk Berthold ten Hove de hof te Windesheim aan Florens Radewijns, een broeder van de religieuze groepering Broeders van het Gemene Leven in Deventer. Het klooster werd op 17 oktober 1387 ingewijd. De orde was toonaangevend in de Moderne Devotie. In 1511 kende de kloosterorde haar hoogtepunt. Op dat ogenblik waren er een honderdtal kloosters in Europa aangesloten bij de Congregatie van Windesheim. De Augustijner Koorheren hebben zich tot doel gesteld om vanuit een leven in gemeenschap, werkzaam te zijn in parochies, onderwijs, permanente vorming en geestelijke begeleiding. De Augustijner Koorheren zijn reguliere kanunniken. Een Kanunnik (canonicus in het Latijn), ook wel koorheer, is een titel die aan bepaalde geestelijken wordt verleend binnen enkele christelijke kerkgemeenschappen.

Onderscheiden worden:

Augustinus van Hippo

Een reguliere kanunnik is een kanunnik die deel uitmaakt van een reguliere samenleving, dat wil zeggen van een kloostergemeenschap die deze titel heeft aangenomen.

Een seculiere kanunnik is een kanunnik, die seculier, dus niet in een klooster, leeft.

Vanaf de 12e eeuw bestonden er reguliere kanunniken die in een klooster (regulier) samenleefden en van wie de orden zich tot heden hebben bestendigd. Ze leggen de drie kloostergeloften af van gehoorzaamheid, armoede en zuiverheid, en leven in gemeenschap volgens een bepaalde orderegels, meestal de Regel van Augustinus.

Er is ook een vrouwelijke tak binnen deze Orde, namelijk de Augustijner Koorvrouwen oftewel Reguliere Kanunnikessen. Vaak stonden deze vrouwenkloosters onder toezicht van een klooster van Augustijner Koorheren en bij die gelegenheid namen de zusters de naam c.q. titel aan van de mannengemeenschap en vaak ook het ordekleed, de heiligenkalender, de spiritualiteit, enz.

Het klooster der regulieren met ringgracht en kerkgebouw in het midden Adrichem aan het klooster verkocht. In 1431 werd er door heer Bartout van Assendelft op het kloosterterrein een groot stenen gebouw gezet en geschonken aan het klooster. Ook andere gebouwen die hij zou laten neerzetten schonk hij bij voorbaat aan het klooster. Bartout heeft zijn laatste jaren vanag 1430 doorgebracht als huisgenoot van de reguliere koorheren. Hij was toen al bejaard en stierf in 1443. In 1432 werd er verder nog een akte gesloten met de Abt en het convent van Egmond waarbij alle in Beverwijk gelegen abdijgoederen in altijddurende erfpacht werden afgestaan aan de Regulieren.

Het klooster was behoorlijk omvangrijk. Het bevatte een kerk, de sacristie, het kapittelhuis, de refecties en de cellen die allen door een grote kloostergang verbonden waren. Daarnaast waren er nog de bijgebouwen zoals het portiershuis, het gastenverblijf, een boerderij met korenzolders, de dorschvloer en de stallen. Verder was er een kleine brouwerij, waschhokken en woonverblijven voor de familiares. De bezittingen werden in 1430 vermeerderd met een molen en molenwerf. Deze waren samen met het windrecht door heer Sijmon van

Het klooster was praktisch geheel zelfvoorzienend. Binnen de ringgracht lag een terrein van bijna 5 hectaren. Onder Wijk aan Zee bezat het klooster 47 hectaren, onder Heemskerk 9 hectaren en in Velsen 1 hectare. Verder hadden zij nog een aantal landerijen, welke te ver van het klooster lagen, verpacht. 11.5 hectare in Nibbixwoud, bijna 5 hectare in Benningbroek, nog enige hectaren in Groet en verder bij Schoorl en in de Zaanstreek. In 1476 werden er 16 koeien gehouden voor de melk, boter en kaas. Binnen het klooster werden er ooft, boonen en erwten verbouwt, er was een kruidhof en er waren ongeveer 200 bijenkorven. Op de buitengelegen akkers werden rogge, tarwe, gerst, haver en rapen verbouwd. Men bakte zijn eigen brood en brouwde zelf bier. De bijen voorzagen in de was voor kaarsen en honing. Wat teveel was werd verkocht en daarvoor werden de goederen aangekocht die men niet zelf kon maken. Zo werden jaarlijks op de Alkmaarse jaarmarkt een grote partij kalvervellen gekocht, wel 1500 stuks, die tot perkament werden geprepareerd. Het perkament was nodig voor het schrijven van boeken. Het teveel aan perkament werd weer verkocht. Een aantal zaken moesten verder nog van buiten worden aangevoerd. Er is bekend dat op de St. Jansmarkt te Haarlem jaarlijks gedroogde visch, robbenspek, makreel, bokking, rozijnen, vijgen, olie, edik (azijn) en specerijen werden gekocht. Ook werd er geregeld wollen lakenstof en vlas gekocht. Het vlas werd door de regulieren zelf verwerkt tot linnen.

In dienst van het klooster waren onder anderen een portier, een kleermaker, een wagenmaker, een melker en twee bouwknachten (landarbeiders).

In 1492 werd het klooster door Duitse troepen bezet en geplunderd. Op 13 mei rukten de door Albrecht van Saksen gezonden troepen van Wijk aan Zee naar Beverwijk om de opstand van het kaas- en broodvolk neer te slaan. Na een heftig gevecht waarbij de opstandelingen verdreven werden verschanste het leger van 400 man zich in het klooster. Gedurende drie dagen werden Beverwijk en de omstreken geplunderd. Op de tweede dag werd de buit van de strooptochten binnen de kloostermuren gebracht. Hoe het de regulieren verging is niet bekend maar men mag gevoeglijk aannemen dat het er niet zachtzinnig aan toeging.

In 1566 viel een geuzenleger Beverwijk binnen. Het is het jaar van de Beeldenstorm en bovendien heerste er een hongersnood in de Nederlanden. Adriaen Jansz. Bosch, verver en waker van de stede Beverwijck was getuige van het innemen van het klooster. Toen hij direct daarop vanuit het klooster 'moord, moord' hoorde roepen haastte hij zich om de zusters van het klooster Nazareth te waarschuwen. We kunnen er vrij zeker van zijn dat het klooster is geplunderd en van haar voorraden is ontdaan. Ook zullen er de nodige vernielingen zijn aangericht waarbij niet alleen de altaren en haar toebehoren onder zullen hebben geleden maar ook waarschijnlijk de kostbare boeken zijn vernield.

Grote kerk na de verwoesting
de stad Haarlem met de verplichting dat de stad de lasten, die op de kloosters rusten, alsmede de alimentatie van de kloosterlingen en het onderhoud van de predikant en de schoolmeester van Beverwijk voor de helft te betalen. In 1625, toen de kloosterlingen bijna allemaal waren gestorven, werd het bedrag vastgesteld op 125 gulden, welk bedrag tot op de huidige dag jaarlijks is betaald.

door de 80-jarige oorlog werd in 1577 Beverwijk verwoest. Ook de beide kloosters in de stad waren niet gevrijwaard van de verwoesting. De ligging van het klooster van de Regulieren was voor de strijdende troepen uitstekend om zich te verschansen. Zowel de Spaanse als de Staatse troepen hebben er verdedigingswerken ingericht. De bewoners van het klooster werden gedwongen in ballingschap te gaan. Hun gebouwen werden door brand verwoest, waarbij ook het gehele archief in vlammen is opgegaan. Na de verwoesting zijn de landerijen en goederen van het klooster door de staten Holland geconfisceerd. De kloosterlingen hebben vervolgens een verzoek ingediend om uit de inkomsten van de bezittingen alimentatie te mogen ontvangen. In 1581 werden de bezittingen over gedragen aan